

Posudek diplomové práce Čenka Matochy

V úvodu charakterizuje diplomant cíl své práce slovy: „Cílem diplomové práce je přispět k výzkumu problematiky charakterizace a diferenciací postav v překladu televizního seriálu prostřednictvím **translatologické analýzy** českého dabingu jednoho konkrétního amerického sitcomu, při níž budeme zjišťovat, do jaké míry se mezi originální a překladovou verzí posouvá sociální a etnická charakteristika postav.“

V obsáhlé první části pak snáší jedno za druhém vše, co je podle jeho soudu „ pro ... analýzu relevantní“. Vychází z bohaté sekundární literatury, kterou z valné části přepisuje do své práce, takže ta místy nabývá až učebnicového charakteru. Obávám se, že značná část zde shromážděných informací pro analýzu relevantní není. Tedy zejména to, co se týká obrazové části, synchronizace, protikladu smyčkového a kontinuálního dabingu atd., neboť nic z toho se nakonec nijak se v empirické části nereфлекtuje. Velký zájem pak diplomant soustřeďuje na jazykové prostředky, jimiž se v angličtině a v češtině realizují „jednotlivé výrazové kategorie“. Určitě je přínosné rozdělení různých variant angličtiny na základě etnické příslušnosti a společenského postavení, jejich prezentace je ale předimenzovaná, namísto uvedení základních rozdílů, diplomant uvádí celé tabulky fonetických realizací.

Rozdělení českých variant „podle Sgalla a Hronka (nevím, do jaké míry je to „upraveno“ diplomantem) mě překvapuje řazení nespisovných prvků (rejže, abysme apod.) do kategorie spisovných prostředků. Je zde ale akcentována skutečnost, že výrazně záleží na komunikační situaci. Což je další okolnost, která v empirické části nemá žádné zastoupení. Věť „ ..překladatel nemá jinou možnost než promítnout anglickou sociální hierarchii jazykových prostředků do české hierarchie funkční“ nerozumím.

V další části diplomant vzal veškeré repliky čtyř postav mizerně přeloženého sitcomu a vložil je kontinuálně do tabulek. Barevně vyznačil jazykové roviny. Místo slibované translatologické analýzy českého dabingu se soustředil pouze na mechanické hledání rozdílů: sociálně stigmatizující prostředky, sociálně prestižní prostředky a příznaky etnického původu (židovství, britství). Zcela stranou ponechává adekvátnost převodu, významové posuny a chyby, nečeské, stylisticky toporné konstrukce, doslovné přebírání citoslovců (Ó za Oh), nepřechylování ženských příjmeních, ba i gramatické chyby. Že postava chce žít v „Caesarově paláci“, aniž je divákovi z tohoto zřejmé, že jde o známý luxusní hotel v Las Vegas. Proč je „panáčku“ hodnocené jako výraz sociálně stigmatizující? Diplomant zcela pominul komunikační situace, za nichž ony „instrukce“ probíhají. A tak se stává, že např. níže sociálně postavená Fran má repliku: Jmenuji. To, že důvodem hyperkorektnosti je zřejmě specifická komunikativní situace, se ale do tabulky nijak nepromítne. Jindy může jít o pouhou

překladatelovu nedůslednost (přípravené), anebo interferenci angličtiny (sofistikovaná) Pokud se u této ženy objevují slova sofistická, nejde tu o její charakteristiku jazykem, ale o příznak – citace apod.. Už vůbec nevím, proč a jaké by se v překladu mohly objevit na rovině fonetické stigmatizující prostředky pro negativně hodnocený newyorský akce.

V replikách Sheffielda, který mluví s britským akcentem, diplomant lituje toho, že zde došlo k nivelizaci na fonetické rovině. Zajímalo by mě, jakými prostředky by se to dalo udělat. Jako příklad sociálně prestižního prostředku zde používá chybně užití přivlastňovací zájmeno „mého“ namísto správného „svého“. V postavě Sylvie skutečně newyorský „negativní“ přízvuk není kompenzován, čehož diplomant lituje. V tomto případě se ale domnívám, že opak by byl chybou, protože lexikum originálu je do té míry vznešené, že mám své pochybnosti o tom, že by příznak přízvuku měl v tomto případě zařazovat postavu jinak než pouze místně. Myslím si tedy, že by jakékoli stigmatizující prostředky v překladu nebyly tudíž namístě.

Je třeba ocenit pracnost, s níž diplomant hodnotil akustickou realizaci replik. Uvedené distinkce by ale měly smysl zkoumat až po opravdu důkladné translatologické analýze originálu oproti překladu s ohledem na situace a adekvátnost převodu. Takto jde, podle mého názoru, pouze o mechanický přepis replik a velice komplikované ověřování si předvídatelného, a to navíc s řadou nepřesností. Pokud diplomant při obhajobě vysvětlí, že má taková práce nějaký smysl, navrhuji známku dobrou.

Doc. PhDr. Jiří Josek

Ústav translatologie